

Motion till riksdagen 2006/07:Kr285

av **Inger Davidson (kd)**

Bibliotek och folkbildning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en nationell biblioteksvision.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om vikten av ett nationellt sammanhållet ansvar för biblioteksfrågorna.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en utvärdering av bibliotekslagen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om biblioteksplanerna.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om bibliotekariernas möjlighet till kunskapsutveckling.¹
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om skolbibliotekens roll för läslusten.

¹ Yrkande 5 hänvisat till UbU.

Fel! Okänt namn på

Biblioteken och kunskapssamhället

Biblioteken är sedan många år ett naturligt inslag i det svenska samhället. Ingen annan kulturinstitution kommer i närheten av bibliotekens totala besöksantal. År 2005 besöktes bara kommunbiblioteken 70 miljoner gånger.

Biblioteken har utvecklats till att inte bara vara en plats för bokutlåning, alltså bibliotekens traditionella verksamhet, utan också en plats där människor studerar, läser tidningar deltar i evenemang eller finner en stunds lugn gemenskap med andra.

Likaså har bibliotekariens roll utvecklats från att bara vara en person som kan ge råd om böcker till någon som effektivt kan hjälpa till med kvalificerad informationssökning. I vårt moderna samhälle där information flödar över oss och där källkritik och trovärdighet inte alltid är lätt att utröna är bibliotekariens roll viktig. Även den som är ovan att söka information kan få hjälp, vilket är positivt ur demokratisk synvinkel.

Biblioteken är en naturlig plats att vända sig till för de allra flesta när de vill inhämta kunskap, och med sin folkbildande tradition borde biblioteken ses som en självklar aktör i visionen om det livslånga lärandet. Trots detta är det ytterst sällan som bibliotekens förmåga tas till vara eller uppmärksammas i politiska beslut.

En nationell biblioteksvision och ett nationellt sammanhållet ansvar

Biblioteken är en viktig part i utvecklingen av kunskapssamhället, men det förändrade samhället ställer också nya krav på bibliotekens tjänster. För att på bästa sätt ta till vara bibliotekens kompetens anser Kristdemokraterna att staten ska ta initiativ till att tillsammans med berörda parter skapa en nationell biblioteksvision där målen för bibliotekens utveckling formuleras.

I dag styrs biblioteken av en mängd olika huvudmän: kommuner, lands- ting, högskolor, organisationer och företag. Det är en mångfald som är berikande och som ska värnas. Som komplement till denna mångfald behövs ett sammanhållet ansvar för biblioteken och bibliotekspolitiken på nationell nivå, vilket saknas i dag. Kulturrådet sammanställer statistik men har inget ansvar för uppföljning. Kungliga biblioteket har ansvar för forskningsbiblioteken medan Skolverket och Myndigheten för skolutveckling ansvarar för skolbiblioteken. Bristen på sammanhållet ansvar gör att det är svårt att skapa sig en helhetsbild av bibliotekens situation. Kunskapsinhämtningen blir bristfällig och splittrad. Ett samlat nationellt ansvar för biblioteksutveckling skulle ge alla bibliotek oavsett huvudman bättre förutsättningar att utvecklas till framgångsrika aktörer i det framtida samhället.

Utveckla bibliotekslagen och förtydliga riktlinjerna för biblioteksplanerna

Den av riksdagen 1996 antagna bibliotekslagen har mött positiv respons. Det betyder inte att lagen inte behöver utvärderas ordentligt innan förändringar sker. Tyvärr har bibliotekslagen snarare uppfattats som ett tak från kommunernas sida och inte som ett golv, vilket var lagstiftarnas intention. Ett viktigt tillägg infördes 2005 som innebär att kommunerna är skyldiga att ta fram biblioteksplaner.

Biblioteksplanerna har till del blivit ett slag i luften eftersom riktlinjerna för vad som ska framgå av planerna är alltför luddigt formulerade. Följden är bl.a. att endast en dryg sjättedel av Sveriges kommuner har formulerat en biblioteksplan¹ i början av 2006.

Kristdemokraterna vill se en utvärdering av bibliotekslagen och tydliga riktlinjer för hur biblioteksplanerna ska utformas och vad som kan krävas av kommunerna. Naturligtvis ska arbetet med en nationell biblioteksvision och ett nationellt ansvar vävas in då bibliotekslagen uppdateras. Lagen ska slå fast att boklån även i framtiden ska vara avgiftsfria.

Uppdatera bibliotekarierna

Som nämnts kretsar inte verksamheten på ett bibliotek längre i första hand kring skönlitteratur. De vuxna besökarna söker i allt högre grad efter facklitteratur, och många studerande använder också de kommunala bibliotekens resurser. Kunskapssamhället gör sig påmint även på de minsta biblioteken. Till detta kommer den formliga explosion av nya medier som skett under den senaste tioårsperioden, bl.a. med tillkomsten av Internet.

Allt detta rymmer utmaningar för bibliotekspersonalen. Samtidigt som de traditionella uppgifterna för biblioteken finns kvar tillkommer också dessa nya. Kunskapssamhället syns också i den moderna bibliotekariutbildningen där mer kraft läggs på kunskapsinhämtning och informationssammanställning än tidigare och där litteraturkunskapen utgör en mindre, om än inte oväsentlig, del.

Kompetensutveckling och vidareutbildning av bibliotekarier som möter dessa nya behov är därför av yttersta vikt.

Barn som läser – barn som lär

Sverige som kunskapssamhälle behöver läsande människor. Det har visat sig att informationsteknologin gör att barn läser mycket men att de framför allt

¹ Enligt Svensk biblioteksförning.

Fel! Okänt namn på

läser korta sammanhang och utbrutna stycken. Den typen av läskunskap räcker inte till för att förstå längre sammanhang, vilket är nödvändigt för att klara högre studier men också för att förstå texter med viktig men kanske inte kortfattad information. Därför är läslust något att värna och uppmuntra. Här finns en stor utmaning för samhället; föräldrar, lärare, bibliotekarier och andra. Alla måste bidra för att läsningen ska uppfattas som mer än ett nödvändigt ont av barnet.

Medan nöjesläsningen bland vuxna ökar så minskar den i åldersgruppen 9–14-åringar, alltså den ålder som tidigare betecknats som ”bokslukarålder”.

För att vända trenden är bl.a. tillgången till barn- och skolbibliotek viktig, liksom att dessa bibliotek har tillgång till personal som verkligen kan ägna tid åt uppgiften. Alltför många skolbibliotek drivs i dag av en lärare med andra huvuduppgifter som i och för sig gör en hedervärd insats men som aldrig kan kompensera frånvaron av en utbildad bibliotekarie. Sex av tio grundskolor saknar i dag ett bibliotek som är bemannat mer än sex timmar per vecka.

Skolbibliotekens och skolbibliotekariernas roll måste återupprättas, och de resurser som kommunerna avsätter för skolbibliotekens verksamhet måste ses som en investering för framtiden.

Stockholm den 25 oktober 2006

Inger Davidson (kd)